

DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1-239-245
УДК 372.016

Ірина САРАЄВА

аспірантка

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл, Україна

e-mail: ladybug82@ukr.net

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ВЕКТОРІ ФОРМУВАНЬ ОЦІННО-КОНТРОЛЬНИХ ДІЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В РІЗНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті визначено сутність понять «методологія», «методологія педагогічних досліджень»; наведено погляд Гончаренко С. У. щодо визначення місця методології педагогічної науки в загальній системі методологічного знання. З'ясовано зміст понять «дія», «діяльність» в дослідженнях філософів, психологів і педагогів; визначено структуру діяльності та її види спираючись на теорію діяльності О. М. Леонтьєва. Досліджено погляди педагогів та психологів сучасності щодо сутності діяльнісного підходу та його основних положень. Узагальнено та позиціоноване власне бачення автора стосовно поняття діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: методологія, методологія педагогічних досліджень, дія, діяльність, діяльнісний підхід.

Започатковуючи дослідження з формування оцінно-контрольних дій у дітей дошкільного віку в процесі різних видів діяльності закономірним постає питання з'ясувати понятійні складники досліджуваного конструкту, як-от дія, діяльність, діяльнісний підхід. Оскільки науковим підґрунтям будь-якого педагогічного дослідження є методологія (закони, принципи, закономірності, підходи), з'ясуємо сутність феномена «методологія» та «методологія педагогічних досліджень». У широкому розумінні визначення «методологія» подає С. Гончаренко. За його словами, методологія – це «система теоретичних знань (філософських, психологічних, наукових тощо), які виконують роль провідних принципів наукового пізнання, шляхів (напрямів), засобів реалізації дослідження» [3, 70].

Науковим підґрунтям будь-якого дослідження є методологія, зокрема методологічні підходи. Поняття «методологія» – складне, одне з найбільш невизначених понять, часто тлумачиться в педагогічних працях по-різному.

З філософського погляду П. Йолона, методологія тлумачиться як: «сукупність підходів, способів, методів прийомів та процедур, що застосовуються в процесі наукового пізнання та практичної діяльності для досягнення наперед визначеної мети»; «галузь теоретичних знань і уявлень про сутність і форми, закони, порядок та умови застосування підходів, способів методів, прийомів та процедур у процесі наукового пізнання та практичної діяльності» [14, 374].

Психологи (В. Войтко, Н. Побірченко, Т. Корнілова, І. Ушакова, Л. Велитченко) визначали поняття «методологія» як «учення про методи пізнання

і перетворення світу»; систему принципів, методів і способів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про цю систему [10]; «вчення про структуру, логічну організацію, методи та засоби діяльності; компонент будь-якої діяльності, внутрішня організація та регулювання процесів пізнання; це система пізнавальних та загальнотеоретичних принципів, що наперед визначають програму та спосіб дослідження, це вчення про логічну організацію, структуру та засоби діяльності» [9, 8]. З педагогічного погляду, «методологія – вчення про метод, наука про побудову людської діяльності» [4, 498].

Водночас у наукових дослідженнях не можна обмежитись загальноприйнятими визначеннями. На думку С. Гончаренка, потрібно враховувати специфічні особливості методологічних підходів кожної наукової галузі, її методів, принципів, законів дослідження. У цьому зв'язку виникає необхідність звернутись до методології педагогіки та педагогічних досліджень.

За С. Гончаренком, методологія педагогіки (і галузевих педагогічних досліджень) – «це система знань (і способи їх одержання) про засади, структуру педагогічної теорії, підходи досліджуваних явищ, а також методи формування умінь і навичок та розвиток с особистісних якостей» [3, 71].

Розрізняють кілька рівнів методології: філософські знання, які охоплюють філософські основи дослідження його світоглядну функцію і загальнонаукові положення; загальнонаукова методологія (системний підхід, синергетичний підхід, діяльнісний підхід, особистісно зорієнтований підхід, характеристика різних типів наукових досліджень, етапи й елементи); конкретно-наукова

методологія, тобто сукупність методів, принципів дослідження і процедур, які застосовуються в тій чи в тій спеціальній науковій дисципліні [3, 70].

Одним із наукових понять, пов'язаних з методологією, є поняття методу. Метод – це спосіб побудови і обґрунтування системи філософського знання; сукупність прийомів і операцій практичного і теоретичного освоєння дійсності [4, 486]. Поняття «метод», за визначенням С. Гончаренка, застосовується в широкому і вузькому розумінні і означає пізнавальний процес, який включає, крім останнього, ще синтез, абстрагування, узагальнення тощо); у вузькому – спеціальні прийоми наукової дисципліни. Наприклад, у психології і педагогіці – метод наукового спостереження, метод опитування, експериментальний метод тощо [4, 487].

У методологічному знанні особливо важливу роль відіграють принципи і вимоги до дослідницької діяльності; об'єднують теорію і практику, дають практиці науково обґрунтовані орієнтири. С. Гончаренко описує такі методологічні принципи: об'єктивності, всебічності, принцип сутнісного аналізу, принцип єдності історичного і логічного, принцип цілісності. Вказані методологічні принципи визначають загальні орієнтири теоретичного і емпіричного наукового дослідження і відповідної діяльності виконавця [3, 78].

Особливе значення вчений надає принципу активної діяльності особистості, який орієнтує дослідника на те, що не лише довколишнє середовище формує особистість, а й особистість активно пізнає і перетворює довкілля. Цей принцип дає можливість розглянути зміни в особистості через призму її діяльності. С. Гончаренко вважав, що вплив діяльності на особистість величезна і поза нею немає людини, але суть людини не вичерпується діяльністю і не може бути зведене до неї і повністю з нею ототожнена. З цим принципом тісно пов'язаний діяльнісний підхід, який у педагогічних дослідженнях виступає конкретно-науковим методологічним принципом [4, 80]. Отже, методологічними засадами започаткованої теми дослідження з формування оцінно-контрольних дій у дітей дошкільного віку було обрано діяльнісний підхід.

Звернімося до сутності феномена «діяльність». Проблема діяльності досліджувалась багатьма вченими: філософами (Й. Фіхте, Г. Гегель, Л. Фейєрбах, М. Каган), психологами (Л. Виготський, О. М. Леонт'єв, С. Рубінштейн, О. Смирнов, Б. Теплов, П. Гальперін, Д. Ельконін), педагогами (В. Сухомлинський, О. Абдуліна, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, О. Щербаков, Е. Юдін).

Поняття діяльності є однією з фундаментальних категорій класичної філософії. Так, у філософських словниках поняття «діяльність» визнача-

ють як «форму активності, що характеризує здатність людини чи пов'язаних з нею систем бути причиною змін у бутті»; «форму активного ставлення людини до довкілля з метою перетворення»; «специфічно людську форму активного ставлення до довкілля, зміст якої складає його доцільні зміни і перетворення в інтересах людей» [13, 160]; «суттєва визначеність способу буття людини у світі, здатність її вносити в дійсність зміни, опосередковані ідеальним; поняття, яке характеризує функції суб'єкта в процесі його взаємозв'язку з об'єктом».

Вчення про діяльність як актуалізацію можливого було закладено Аристотелем. У систематичній формі концепція діяльності представлена в класичній філософії, зокрема в працях І. Фіхте, де він відкинув «річ у собі» і створив систему суб'єктивно-ідеалістичної діалектики, вихідним поняттям якої є самосвідомість, «Я», а її головною властивістю – діяльність.

Г. Гегель уважав, що діяльність створює свій зміст з абсолютної ідеї. На думку філософа, абсолютна ідея повертається до самої себе і досягає свій зміст у різних видах людської свідомості і діяльності. Хто виявляє діяльність, за словами Гегеля, стосовно якої-небудь речі, той не тільки цікавиться речами, але й збуджується ними.

Антропологічний принцип у філософії, прийнятий Фейєрбахом, припускає, що особливості людської діяльності й історичний розвиток людини повинні виводитися з природності людини [7, 49].

Так, М. Каган стверджував, що діяльність – засіб існування людини і відповідно її саму правомірно визначити як дієву істоту. Саме поняття «діяльність», згідно його слів, найбільш адекватно виражає активність людини: на відміну від тварин, активність людини покликана забезпечити не тільки його біологічне, але і його соціальне життя; тому вона стає нескінченно більш складною і різноманітною [6, 39]. Філософ виокремив три елементи, з яких складається діяльність: суб'єкт, об'єкт, активність. Основною функцією діяльності М. Каган уважав забезпечення збереження і безперервного розвитку людського суспільства. М. Каган стверджував, що діяльність – засіб існування людини і відповідно її саму правомірно визначити як дієву істоту. Саме поняття «діяльність», на його думку, найбільш адекватно виражає активність людини: на відміну від тварин, активність людини покликана забезпечити не тільки її біологічне, але і соціальне життя; тому вона стає нескінченно більш складною і різноманітною [6, 48].

Е. Юдін, у контексті наукового мислення, розкрив поняття «діяльність» у різних функціональних спрямуваннях: 1) діяльність як пояснювальний

принцип, предмет об'єктивного наукового вивчення, управління, проектування, цінність. Філософ уважав, що «...сутність діяльності неможливо зрозуміти, не виходячи за рамки її внутрішньої структури, не даючи їй зовнішніх визначень» [15, 289]. На думку Е. Юдіна, природа діяльності криється в тій сфері, де формується мета людини і будується образ тієї дійсності, якою в результаті вона має стати [15, 289].

У психолого-педагогічних дослідженнях (О. Сергієнкова, В. Войтко, С. Гончаренко, В. Давидова, О. Запорожця, Б. Ломова) діяльність визначається неоднозначно. На думку О. Сергієнкової, С. Гончаренко, це відношення суб'єкта до довколишнього: «специфічно людська форма активного ставлення до дійсності, регульована свідомістю як вищою інстанцією, внутрішня і зовнішня активність, що спричиняється потребою і регулюється свідомо поставленою метою [10, 82]. Інші вчені (В. Давидов, А. Запорожець, Б. Ломов) підкреслювали свідому цілеспрямовану активність суб'єкта в діяльності: «активну взаємодію в довкіллі, в ході якої жива істота виступає як суб'єкт, який цілеспрямовано впливає на об'єкт і задовольняє таким чином свої потреби» [9, 91].

Найбільш глибоке дослідження теорії діяльності здійснив О. М. Леонт'єв в другій половині ХХ сторіччя. Під діяльністю вчений розуміє систему, яка має свою будову, внутрішні переходи та перетворення, свій розвиток [8, 82]. О. М. Леонт'єв зазначав, що діяльність кожної людини окремо залежить від її місця в суспільстві, від умов, які випадають на його долю, від того, як вона складається в неповторних індивідуальних обставинах [8, 84].

За О. М. Леонт'євим, сутнісною характеристикою діяльності є її предметність. В його розумінні предмет діяльності виступає подвійно: по-перше – у своєму незалежному існуванні, який підпорядковує собі і перетворює діяльність суб'єкта, по-друге – як образ предмета, продукт психічного відображення його властивості, який здійснюється в результаті діяльності суб'єкта й інакше здійснитися не може [8, 84]. Предметність діяльності, в розумінні О. М. Леонт'єва, породжує не тільки предметний характер образів, але й предметність потреб, емоцій, відчуттів [8, 89].

Розглянемо загальну структуру людської діяльності, за О. М. Леонт'євим. Психолог указував на те, що окремі конкретні види діяльності вирізняються між собою за різними ознаками: формою, засобом їх здійснення, за їх емоційною напругою, фізіологічним механізмам. Головне, що відрізняє одну діяльність від іншої, це відмінність їх предметів, оскільки саме предмет діяльності і надає їй певну спрямованість [8, 102].

За термінологією О. М. Леонт'єва, предметом діяльності є її дійсний мотив; поняття діяльності необхідно пов'язано з поняттям мотиву. На його переконання, «...діяльності без мотиву не буває; «невмотивована» діяльність – це діяльність не позбавлена мотиву, а діяльність із суб'єктивно та об'єктивно прихованим мотивом» [8, 102].

Аналізуючи наступний рівень будови діяльності, О. М. Леонт'єв виокремив інші її складники. Звернімося до постулатів діяльності, за вченим – «Основними «складниками» окремих людських діяльностей, зазначає психолог, є дії, які їх здійснюють». Дією учений, називає процес, який підпорядковується уявленню про той результат, який має бути досягнуто, тобто процес, підпорядкований свідомій меті: суголосно з тим, як поняття мотиву співвідноситься з поняттям діяльності, поняття мети співвідноситься з поняттям дії» [8, 103]. Отже, першим складником діяльності, за О. М. Леонт'євим, є дія.

Поняття «дія» представлено в тлумачних словниках як «відносно автономний елемент у структурі діяльності, спрямований на досягнення певної усвідомленої мети» [10, 82]; «акт цілеспрямованої (теоретичної або практичної) діяльності людини, який регулюється поданням його результату, умов та засобів досягнення» [9, 306].

За О. М. Леонт'євим, діяльність здійснюється деякою сукупністю дій, які підпорядковуються власним цілям, які можуть виділятися із загальної мети; роль загальної мети виконує свідомий мотив, який перетворюється завдяки його свідомості в мотив – мету [8, 105]. Учений уважав, що мету не винаходять, вона не ставиться суб'єктом довільно; мета задається в об'єктивних умовах. Будь-яка мета об'єктивно існує в деякій предметній ситуації і тому дія, яка здійснюється, відповідає завданню; завдання – це і є мета, яка задана в певних умовах. Тому дія має особливу якість, а саме засоби, якими вона здійснюється. Засоби здійснення дії О. М. Леонт'єв називав операціями. Отже, складниками діяльності, за О. М. Леонт'євим, є дія, мотив, мета, завдання і операції.

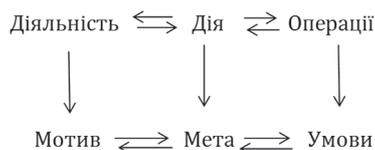
У словникових джерелах поняття «операція» визначається як завершена дія або послідовність дій, які виконуються за певним планом і спрямовані на розв'язання певного завдання, або форма організації дій з певною метою, наприклад, як частини технологічного процесу.

У психологічних словниках поняття «операція» трактується по-різному: «Операція – одиниця діяльності; спосіб, яким виконується дія» [10, 191]; «один із складників діяльності людини, яка співвідноситься з об'єктивно-предметними умовами досягнення мети» [9, 235].

Водночас, як зазначав О. М. Леонт'єв, терміни «дія» і «операція» почасти не розрізняють, але в

контексті психологічного аналізу їх чітке розрізнення необхідне, оскільки дія – співвідноситься з метою, операція з умовами. Вони мають різне походження, динаміку і різну долю. Генеза дії, як стверджував О. М. Леонт'єв, лежить у відношеннях обміну діяльностями; будь-яка операція є результатом перетворення дії, що відбувається в результаті її включення в іншу дію і наступну її «технізацію». «...Операція не складає у відношенні до дії ніякої «виокремленості», як і дія у відношенні до діяльності» [8, 109].

О. М. Леонт'єв дійшов висновку, що макроструктуру людської діяльності складають такі її «одиниці» [8, 102].



У цій схемі подвійні стрілки засвідчують гнучкі міжкомпонентні зв'язки діяльності, рухливі, які відображають широкі можливості у зміні структури діяльності в процесі її здійснення.

Зазначимо, що вченими була висунута ідея «мікроструктурного» аналізу діяльності, завдання якого полягає в тому, щоб об'єднати генетичний (психологічний) і кількісний (інформаційний) підходи до діяльності. Відтак, виникла потреба ввести поняття «функціональні блоки», прямі і зворотні зв'язки між ними, які утворюють структуру процесів, що фізіологічно реалізують діяльність. При цьому передбачалось, що ця структура в цілому відповідає макроструктурі діяльності і виокремлення окремих «функціональних блоків» дозволяє поглибити аналіз і розглянути його в більш детальних одиницях. Виникле непросте теоретичне завдання: зрозуміти ті відношення, які пов'язують між собою інтрацеребральні структури і структури, які реалізує діяльність [8, 119].

О. М. Леонт'єв висловив думку, що аналіз діяльності на психофізіологічному рівні хоч і відкриває можливість адекватного використання тонких індикаторів, мови кібернетики і теоретико-інформаційних заходів, водночас неминуче абстрагується від її детермінації як системи, яка породжується життєвими відношеннями [8, 120].

Учений виявив, що в поняття діяльності неодмінно входить поняття про її предмет, адже діяльність сама по собі вже є предметною. О. М. Леонт'єв стверджував, що в основу методологічного підходу до особистості вкладається категорія предметної людської діяльності, що утворює стійку базу особистості, від якої залежить, що буде входити чи не входити в загальну характеристику людини, а саме особистості.

На думку О. М. Леонт'єва, головною особливістю розвитку людського індивіду на самому першому етапі є опосередкований характер зв'язку дитини з довколишнім світом. Діяльність дитини виступає як така, зазначав психолог, що реалізує її зв'язки з людиною через речі, а зв'язки з речами – через людину. Саме такий розвиток приводить до того, що речі відкриваються дитині не тільки в їх фізичних властивостях, але і в тій особливій якості, якої вони набувають у людській діяльності, тобто у своєму функціональному значенні, а люди, як «повелителі» цих речей, визначають зв'язки дитини з речами. Наразі, предметна діяльність дитини набуває знарядійної структури, а спілкування стає мовним, опосередкованим мовою.

О. М. Леонт'єв уважав, що саме, аналізуючи розвиток діяльності дитини, як вона створюється в певних конкретних умовах її життя, можна зрозуміти роль зовнішніх умов життя дитини та задатків, якими вона володіє. Використовуючи саме такий підхід можливо правильно зрозуміти і провідну роль виховання, яка впливає саме на діяльність дитини, на її ставлення до довкілля і визначає її психіку, її свідомість [8].

Психолог відзначав, що життя або діяльність у цілому не складається, механічно, тільки з одних і тих самих видів діяльності. Одні види діяльності є на певному етапі провідними і мають велике значення для подальшого розвитку особистості, інші – менше; одні відіграють головну роль у розвитку, інші – підпорядковану. Саме тому О. М. Леонт'єв звертає увагу на залежність розвитку психіки не від діяльності взагалі, а від провідної діяльності, де кожна стадія психічного розвитку характеризується певним, провідним на цьому етапі ставленням дитини до дійсності, певним провідним типом його діяльності.

Провідна діяльність, за визначенням О. М. Леонт'єва, є не просто діяльністю, яка найчастіше зустрічається на певному етапі розвитку, діяльність, в якій дитини проводить найбільше часу.

Учений констатував послідовну зміну провідних діяльностей та відношень в умовах сучасності, а саме: оволодіння безпосередньо довколишньою предметною дійсністю дитини, грою, в якій вона оволодіває широким колом явищ і людських відносин та систематичне навчання в школі і, надалі, спеціальна підготовча або трудова діяльність.

Діяльнісний підхід є основним підходом у вивченні закономірностей розвитку свідомості і особистості людини у вітчизняній психології. Істотний внесок у розробку однієї із фундаментальних проблем у психології, проблеми діяльності внесли вчені і дослідники (Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. М. Леонт'єв).

На початку ХХ століття – Л. Виготським було позначено контури діяльнісного підходу у психології. Вчений розглядає поняття діяльності людини як не тільки механічну суму невпорядкованих дієвих навичок, а як ту, що структурно охоплюється та упорядковується цілісними динамічними тенденціями – прагненнями та інтересами. Відповідно до поглядів Л. Виготського психічний розвиток людини здійснюється у процесі виховання і навчання як однієї із форм присвоєння суспільно-історичних здібностей. Для людини привласнення культури виступає не як умова, а як джерело розвитку. Л. Виготським було сформульовано основний закон розвитку вищих психічних функцій людини. За його словами, «будь-яка вища психічна функція в розвитку дитини з'являється на сцені двічі: спочатку, як діяльність колективна, соціальна, тобто як функція інтерпсихічна, надалі як діяльність індивідуальна, як внутрішній спосіб мислення дитини, як функція інтрапсихічна» [5, 177]. Індивідуальна психічна діяльність, таким чином, спочатку задана в соціальному загальному спілкуванні, в колективній діяльності. Л. Виготський, будучи засновником діяльнісного підходу, акцентував на першій методологічній функції діяльності – діяльності як загальному пояснювальному принципі. Генеза і структура психічних функцій пояснювалась ученим у ракурсі предметно-практичної діяльності людини як надіндивідуальної категорії [2, 21].

Систему ідей суб'єктно-діяльнісного підходу в середині ХХ першим обґрунтував С. Рубінштейн. Психолог уважав, що перш ніж вести мову про діяльність, застосовуючи її до людини як суб'єкта діяльності, треба розрізняти процес і діяльність. С. Рубінштейн звернув увагу на те, що будь-яка діяльність і є той самий процес або включає в себе процеси, натомість не будь-який процес виступає як діяльність людини. Під діяльністю С. Рубінштейн розуміє такий процес, за допомогою якого реалізується те чи те ставлення людини до довкілля. За С. Рубінштейном, «...діяльність людини як суб'єкта – це його практична і теоретична діяльність, а зовсім не психічна діяльність як така» [12, 309].

Розкриваючи сутність діяльнісного підходу, А. Реан вказував на те, що саме в результаті активної безперервної взаємодії з довкіллям народжуються новоутворення, в яких на рівних правах представлені якості самого суб'єкта і об'єкта довколишнього світу [11, 175].

Суть діяльнісного підходу, як зазначав С. Гончаренко, полягає в тому, що досліджується реальний процес взаємодії людини з довколишнім світом, який забезпечує розв'язання певних життєво важливих задач [3, 80].

У вирішенні проблем навчання діяльнісний підхід виявляє і описує ті способи дії в діяльності, які повинні привести до розкриття змісту поняття в навчальному матеріалі, що вивчається, і повноцінному засвоєнню відповідних знань. Також засвоєння знань веде до закріплення відомих дій, оволодіння новими діями, які опосередковують становлення загальних здібностей і способів поведінки учня. Ці знання не просто передаються, а здобуваються учнем у процесі його освітньої діяльності. У процесі виконання такої діяльності суттєве значення мають уміння, пов'язані зі здійсненням змістового аналізу і проектування продуктів діяльності [3, 80].

В умовах сучасності український вчений (І. Бех, Л. Зайцева) вважають, що діяльнісний підхід передбачає формування у дитини понять про об'єкти довколишнього світу. Формування предметно-перетворювальних способів дій, на думку вчених, ґрунтується на процесі мислення, саме навчити дитину мислити – основна вимога, яку ставить перед системою суспільство» [1, 2].

Проаналізувавши дослідження науковців, можемо дійти висновку, що набуття знань, умінь і навичок є неодмінним етапом для реалізації діяльнісного підходу, адже він уособлює практичний досвід людини. Сутність діяльнісного підходу в педагогіці зорієнтовано на розвиток творчого потенціалу дітей, де дитина має оволодіти не лише системою певних знань, але й сформувати вміння на основі засвоєних знань та способів діяльності, розвивати вміння самостійно розв'язувати завдання та знаходити варіанти вирішення, застосовувати власний досвід та добре взаємодіяти з людьми.

Таким чином можемо узагальнити і позиціонувати своє бачення поняття діяльності дітей старшого дошкільного віку – активний цілеспрямований процес набуття дитиною певних знань, умінь і навичок шляхом пізнання довколишнього за допомогою предметів які її оточують, під керівництвом педагога. Структурними компонентами діяльності дітей старшого дошкільного віку є дії оцінки (оцінні дії), і контролю (дії контролю) та взаємооцінки, самооцінки, взаємоконтролю, самоконтролю, що виступають предметом подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Бех І. Курс на діялісно-компетентнісний підхід. Дошкільне виховання. 2013. №1. С. 2-5.
2. Волкова М. Н. Деятельностный подход и категория деятельности в психологии: Учеб. пособие. Владивосток: Мор. гос. ун-т, 2007. 78 с.

3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед.наук України; головний ред.. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008.1040 с.
5. Зайцева Л. Компетентнісний підхід в освітньому процесі. Дошкільне виховання. 2011. № 11. С. 9-11.
6. Каган М.С. Человеческая деятельность. (Опыт системного анализа). М., «Политиздат», 1974. 328 с.
7. Конспект лекцій з філософії для студентів усіх спеціальностей і всіх форм навчання / За ред. В.Л. Левченка. Одеса: Наука і техніка, 2005. 132 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., Политиздат, 1975. 304 с.
9. Психологический словарь / Под ред. В.В. Давыдова, А.В. Запорожца, Б.Ф. Ломова и др.; науч.- исслед. ин.-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. М.: Педагогика, 1983. 448с., ил.
10. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК / Авт.-уклад. В.В.Синявський, О.П.Сергеєнкова/ За ред. Н.А.Побірченко. 336 с.
11. Реан А. А., Бордовская Н. В. Психология и педагогика. СПб.: Питер, 2002. 432 с.
12. Рубинштейн С.Л. «Бытие и сознание». М, 1957.
13. Філософський енциклопедичний словник. 2-е вид. М.: «Радянська енциклопедія», 1989. 815 с.
14. Філософський словник соціальних термінів. Видання третє, доповнене. Х.: «Р.И.Ф.», 2005. 672 с.
15. Юдин Э.Г. Системный подход и принцип деятельности. Методологические проблемы современной науки. М.: Наука, 1978г. 391 с.

References

1. Bekh, I. (2013) Kurs na diialnisno-kompetentnisnyi pidkhid. [A course for active-competence approach]. Preschool education, no 1,pp. 2-5. [in Ukrainian]
2. Volkova, M. N. (2007) Deiatelnostnii podkhd y katehoryia deiatelnosti v psykhohyuy: Ucheb. Posobyе [The activity approach and the category of activities in psychology: Textbook. Allowance]. Vladivostok: Mor. state University, 78 p. [in Russian]
3. Honcharenko, S. U. (2008) Pedahohichni doslidzhenni: Metodolohichni porady molodym naukovtsiam [Goncharenko S. V. Pedagogical research: Methodological advice to young scientists.]. Kyiv. Vinnytsia: DOV "Vinnitsa", 278 p. [in Ukrainian]
4. Entsyklopediia osvity (2008) [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 p. [in Ukrainian]
5. Zynchenko, V. P , Morhunov E. B. (1994) Chelovek razvyvaiushchysia [The Developing Man.]. Moscow : Trivola, 304 p. [in Russian]
6. Kahan, M. S. (1974) Chelovecheskaia deiatelnost. (Opit systemnoho analyza) [Human activities. (Experience of system analysis)]. Moscow, "Politizdat", 328 p. [in Russian]
7. Levchenko, V. L. (Ed).(2005) Konspekt lektsii z filosofii dlia studentiv usikh spetsialnostei i vsikh form navchannia [Summary of lectures on philosophy for stands of all specialties and all forms of teaching]. Odessa: Science and Technology, 132 p. [in Ukrainian]
8. Leontev, A. N. (1975) Deiatelnost. Soznanye. Lychnost [Activities. Consciousness. Personality.]. Moscow: Politizdat, 304 p. [in Russian]
9. Davidova, V. V. ,Zaporozhtsa, A. V. ,Lomova, B. F. (Eds).(1983)Psykhohycheskyi slovar[Psychological Dictionary].Moscow: Pedagogy, 448 p. [in Russian]
10. Pobirchenko, N. A. (Ed) PSYKHOLOHICHNYI SLOVNYK [PSYCHOLOGICAL DICTIONARY]. 336 p. [in Ukrainian]
11. Rean, A. A. , Bordovskaia, N. V. (2002) Psykhohyia y pedahohyka [Psychology and pedagogy.]. SPb.: Peter, 432 p. [in Russian]
12. Rubynshtein, S. L. (1957) «Bytie y soznanye» ["Being and consciousness."]. Moscow.[in Russian]
13. Filosofskiy entsyklopedichnyi slovnyk (1989) [Philosophical Encyclopedic Dictionary. Type 2.]. Moscow: "Soviet Encyclopedia", 815 p.[in Russian]
14. Filosofskiy slovnyk sotsialnykh terminiv. Vydannia tretie, dopovnene. (2005) [Philosophical dictionary of social terms. Third edition, supplemented.]. Xarkiv: RIF, 672 p. [in Ukrainian]
15. Yudin, E. N. (1978) Systemnii podkhd y pryntsyp deiatelnosti. Metodolohycheskye problemi sovremennoi nauky [Yudin E. G. systems approach and the principle. Methodological problems of modern science.]. Moscow: Nauka, 391 p. [in Russian]

Ірина Сараєва. Деятельностный подход в векторе формирования оценочно-контрольных действий детей старшего дошкольного возраста в разных видах деятельности

В статье определена суть понятий «методология», «методология педагогических исследований»; приведен взгляд Гончаренко С. У. в отношении определения методологии педагогической науки в общей системе методологического знания. Представлено содержание понятий «действие», «деятельность» в исследованиях философов, психологов и педагогов; определена структура деятельности и ее виды опираясь на теорию деятельности А. Н. Леонтьева. Исследованы взгляды педагогов и психологов современности о сущности деятельностного подхода и его основных положений. Обобщено и позиционировано свое видение автора к понятию деятельности детей старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: методология, методология педагогических исследований, действие, деятельность, деятельностный подход.

Irina Saraieva. Active approach in vector-control units of evaluative actions in different activities of pre-school children

The basis of modern views, concerning the organization of the educational process is activity. So, in many educational research activities precisely the process of mastering treated the child acquired knowledge

(educational activity), the teacher's position (educational activity), as subjects of a certain activity, and collaboration of the teacher with pre-school children is considered to be an educational process. The article deals with the general positions of the activity theory, according to the results of national scientists. Special attention is drawn to the research work of Leontiev O.M., content founder of the psychological activity theory. The scientist wrote, that to master cultural achievements, new generation should carry out activity, similar to the one, that helps to manifest the achievement. That's why, aiming to prepare children for independent life and activity, it will be appropriate to pull them into various activities' organization with the full moral and socially vital functions. The author highlights the nature of the activity approach in the studies of the Ukrainian scientists, as a component of the investigated construct. Active approach supposes opening the whole spectrum of these possibilities to a child, making a guideline for free but responsible and, somehow, justified choice of this or that particular opportunity or finding new opportunities for a child, that are out of his life experience and social environment. In other words, the guideline for creativity. That is the reason why an active approach in teaching requires especially fruitful work in the organization of child's activity and transition to the post of the subject of communication, cognition and work. To implement this, he should be taught to fulfil purposeful and organized actions of self-analysis and methods of evaluating the products of his activity.

The article is devoted to the psychological and educational problem – methodology of pedagogical research. The results of studies on the activities of various scientific fields, both native and foreign scientists are positioned in the article. The author considers, that exactly an active approach in the study of children's assessment of the control actions formation, as the main components of acting in various activities, has a methodological basis.

Key words: methodology, methodology of pedagogical research, action, activity, activity approach.